

Versiune anonimată

-1251852-

C-178/23 - 1

Cauza C-178/23

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

21 martie 2023

Instanța de trimitere:

Tribunalul Specializat Mureș (România)

Data deciziei de trimitere:

3 decembrie 2021

Revizuentă:

ERB New Europe Funding II BV

Intimat:

YI

ROMÂNIA

TRIBUNALUL SPECIALIZAT MUREȘ

[OMISSIS]

În temeiul dispozițiilor articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene [OMISSIS] (în continuare denumit prescurtat TFUE) [OMISSIS]

În cadrul judecății [revizuirii] între părțile:

1. [revizuenta] profesionistă societate financiară „EFG New Europe Funding II” B.V. – cu actuala denumire „ERB New [Europe] Funding II” B.V. – cu sediul profesional principal indicat în Olanda, Amsterdam, [OMISSIS] și
2. [intimatul] (consumator) YI, cu domiciliul [OMISSIS] [în România].

Vă înfățișăm, *ex officio*, solicitarea de decizie preliminară în interpretarea articolului 2 alineatul (2) din Directiva 93/13/CEE [OMISSIS] prin care adresăm [următoarea întrebare preliminară]:

În aplicarea prevederilor articolului 7 alineatul (1) din Directiva [93/13/CEE] privind clauzele abuzive în contractele încheiate de profesioniști cu consumatorii, prin prisma, în special, a celui de al douăzeci și treilea considerent din preambulul directivei și a *principiului efectivității*,

se impune ca acestea să fie interpretate în sensul că nu exclud posibilitatea unei instanțe naționale să examineze suspiciunile privind caracterul abuziv al clauzelor contractuale stipulate într-un contract încheiat între un profesionist și un consumator, chiar și atunci când acestea au fost examinate anterior de către o altă instanță națională într-o procedură judiciară de primă jurisdicție la solicitarea consumatorului care nu a participat la dezbateri și nu a fost asistat sau reprezentat corespunzător de către un avocat, fiind refuzate printr-o hotărâre judecătorească care nu a mai fost expusă unui control jurisdicțional de către consumator – care, astfel, în ordinea procesuală internă a căpătat autoritate de lucru judecat (*res judicata*) –, dacă, din circumstanțele particulare ale diferendului, în mod plauzibil și rezonabil, ar rezulta că acest consumator nu a utilizat calea de atac în cadrul acestei prime proceduri judiciare din cauza cunoștințelor sau informațiilor limitate?

Potrivit articolului 94 din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene vă prezentăm următoarele:

1. *Expunerea sumară a obiectului litigiului, precum și a circumstanțelor factuale*

– *circumstanțe factuale*

Inițial, la data de 10.05.2018, YI, în calitate de reclamant consumator, s-a adresat Judecătoriei București Sector [2] cu o acțiune civilă îndreptată în contra pârâtei profesioniste societate de recuperare creanțe „ERB New Europe Funding II” B.V. Amsterdam/Olanda (cu fosta denumire de „EFG New Europe Funding II”), în calitate de cesionară a creanțelor deținute în contra reclamantului de instituția de credit „Bancpost” S.A. București – absorbită ulterior de o altă instituție de credit, respectiv de „Banca Transilvania” S.A. Cluj-Napoca –, prin care a solicitat să fie constatat caracterul abuziv al clauzelor cuprinse la articolul 3.1 privind comisionul de acordare și [cel] de administrare, la articolul 3.3 privind posibilitatea unilaterală a profesionistei de a modifica dobânda contractului, comisioanele și celelalte speze ale creditului, respectiv la articolul 4.3 privind comisionul de rambursare anticipată din contractul de credit [OMISSIS] [din data de] 25.07.2007 încheiat cu pârâta profesionistă instituție de credit „Bancpost” S.A. București.

De asemenea, ca urmare a aplicării mecanismului efectului neobligatoriu pentru consumatori a unor clauze cuprinse în contractele încheiate de profesioniști cu aceștia, reclamantul a solicitat să îi fie rambursată suma achitată cu titlu de

comision de acordare, [sumele] achitate în considerarea comisionului de administrare, precum și [cele] reprezentate de diferența dintre sumele reprezentând rata dobânzii contractului stabilită la încheierea convenției de credit la 7,95 % și cele efectiv achitate în considerarea ratelor de dobândă modificate unilateral de profesionistă, precum și a sumei achitate cu titlu de comision la rambursarea anticipată.

A solicitat speze judiciare.

Prin sentința [din] 26.11.2018 pronunțată [OMISSIS] de Judecătoria București Sector 2, reclamațiile consumatorului au fost respinse. Nu se cunoaște data la care această hotărâre judecătorească a fost comunicată părților, însă este menționată ca rămasă definitivă prin neapelare la o dată neprecizată.

Ulterior, la data de 14.08.2019, prin mijlocirea unui avocat ales, același reclamant consumator s-a adresat instanței de judecată de la domiciliul său – Judecătoria Sighișoara – cu o acțiune similară în contra aceleiași pârâte societate de recuperare creanțe prin care a solicitat să se constate [OMISSIS] că sunt abuzive următoarele clauze din contractul de credit bancar [OMISSIS] din data de 25.07.2007, prin care a împrumutat suma de 9.500 CHF: clauza prevăzută la articolul 4 [punctul] 1 din contract privind comisionul de acordare credit de 2,50 % din valoarea creditului, comisionul de administrare lunar a creditului de 0,30 % aplicat la valoarea soldului creditului, clauza prevăzută la articolul 4 punctul 6 [privind] dobânda anuală efectivă DAE [de] 13,09 %.

De asemenea, ca urmare a aplicării mecanismului efectului neobligatoriu pentru consumatori a unor clauze cuprinse în contractele încheiate de profesioniști cu aceștia, reclamantul a mai solicitat să îi fie rambursate sumele încasate necuvenit de profesionistă, cu cheltuieli de judecată.

De această dată, prin sentința [din] 05.12.2019 [OMISSIS], Judecătoria Sighișoara a primit reclamațiile consumatorului, constatând caracterul abuziv al clauzelor cuprinse la articolul 4 punctul 1 privind comisionul de acordare [a creditului] de 2,50 % din valoarea creditului, precum și comisionul de administrare lunară a creditului de 0,20 % din valoarea soldului creditului; la articolul 4 punctul 3 privind posibilitatea profesionistei de a modifica unilateral dobânda creditului, precum și la articolul 4 punctul 6 privind dobânda anuală efectivă DAE.

De asemenea, aplicând mecanismului efectului neobligatoriu pentru consumatori al clauzelor constatate ca având caracter abuziv, a obligat pârâta profesionistă să îi ramburseze sumele achitate în temeiul acestora.

Această hotărâre judecătorească a fost supusă examinării devolutive a instanței de apel de către profesionista pârâtă-apelantă. În cursul judecății apelului, proxim momentului dezbaterilor finale, apelanta profesionistă a ridicat pe cale de excepțiune procesuală cu caracter peremptoriu autoritatea de lucru judecat.

Prin decizia [din] 06.04.2021 [OMISSIS], Tribunalul Specializat Mureș – în calitate de instanță de ultim grad – a admis criticile apelantei profesioniste doar cu privire la caracterul abuziv al clauzei contractuale referitoare la comisionul de administrare, păstrând în rest hotărârea judecătorească prin care reclamantului consumator i-au fost recunoscute pretențiile referitoare la caracterul abuziv al celorlalte clauze contractuale privind comisionul de acordare, posibilitatea profesionistei de a modifica unilateral (discreționar) dobânda contractului, respectiv cea privind dobânda anuală efectivă DAE.

– *despre obiectul litigiului*

Aparent, instanța de ultim grad care a confirmat în mare măsură suspiciunile consumatorului potrivit cărora clauzele contractuale reclamate au caracter abuziv, a ignorat să examineze intervenirea autorității de lucru judecat invocată în circumstanțele procesuale arătate de către apelanta-pârâtă profesionistă.

Tocmai pe această omisiune apelanta-pârâtă și-a întemeiat la 31.05.2021 [OMISSIS] contestația în anulare prin care a solicitat reformarea în întregime a deciziei [din] 06.04.2021 pronunțate [OMISSIS] de Tribunalul Specializat Mureș și, în urma examinării excepțiunii procesuale invocate, să schimbe în tot hotărârea judecătorească prin care reclamantului consumator i-au fost recunoscute pretențiile, în sensul respingerii lor, ca urmare a efectului peremptoriu generat de autoritatea de lucru judecat prin sentința [din] 26.11.2018 pronunțată [OMISSIS] de Judecătoria București Sector 2.

2. Dispozițiunile naționale incidente

– *în planul dreptului material*

Regimul general de protecție a consumatorilor este reglementat în plan național prin Legea nr. 193/6 noiembrie 2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 560/10.11.2000, suferind în timp modificări și completări, fiind și republicată la 20.12.2006, 18.04.2008 și 03.08.2012.

Cu prilejul ultimei republicări în Monitorul Oficial al României nr. 543 din 3 august 2012, la finele actului normativ s-a menționat expres că „*Prezenta lege transpune prevederile Directivei Consiliului 93/13/CEE din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOCE) nr. L 95 din 21 aprilie 1993*”.

Potrivit dispozițiilor articolului 3 alineatul (2) din Legea nr. 193/2000, „*Clauzele contractuale prevăzute în temeiul altor acte normative în vigoare nu sunt supuse dispozițiilor prezentei legi*”.

Contractul de credit [din] 25.07.2007 a fost încheiat sub incidența Legii nr. 289/2004 (publicată în Monitorul Oficial al României nr. 611 din 6 iulie 2004), prin dispozițiunile articolului 8 statornicindu-se că

„Contractul de credit scris trebuie să includă cel puțin următoarele date:

- a) numele și adresele părților contractante;
- b) valoarea DAE;
- c) o indicare a condițiilor în care poate fi modificată DAE. În cazul în care valoarea DAE nu poate fi stabilită, consumatorul trebuie să fie informat, prin contractul scris, în ceea ce privește elementele prevăzute la articolul 9 alineatul (1)”.

Potrivit dispozițiilor articolului 4 din Legea nr. 193/2000,

„ARTICOLUL 4

(1) O clauză contractuală care nu a fost negociată direct cu consumatorul va fi considerată abuzivă dacă, prin ea însăși sau împreună cu alte prevederi din contract, creează, în detrimentul consumatorului și contrar cerințelor bunei-credințe, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților.

(2) O clauză contractuală va fi considerată ca nefiind negociată direct cu consumatorul dacă aceasta a fost stabilită fără a da posibilitate consumatorului să influențeze natura ei, cum ar fi contractele standard preformulate sau condițiile generale de vânzare practicate de comercianți pe piața produsului sau serviciului respectiv.

(3) Faptul că anumite aspecte ale clauzelor contractuale sau numai una dintre clauze a fost negociată direct cu consumatorul nu exclude aplicarea prevederilor prezentei legi pentru restul contractului, în cazul în care o evaluare globală a contractului evidențiază că acesta a fost prestabilit unilateral de profesionist. Dacă un profesionist pretinde că o clauză standard preformulată a fost negociată direct cu consumatorul, este de datoria lui să prezinte probe în acest sens.

(4) Lista cuprinsă în anexa care face parte integrantă din prezenta lege redă, cu titlu de exemplu, clauzele considerate ca fiind abuzive.

(5) Fără a încălca prevederile prezentei legi, natura abuzivă a unei clauze contractuale se evaluează în funcție de:

- a) natura produselor sau a serviciilor care fac obiectul contractului la momentul încheierii acestuia;
- b) toți factorii care au determinat încheierea contractului;
- c) alte clauze ale contractului sau ale altor contracte de care acesta depinde.

(6) Evaluarea naturii abuzive a clauzelor nu se asociază nici cu definirea obiectului principal al contractului, nici cu calitatea de a satisface cerințele de preț și de plată, pe de o parte, nici cu produsele și serviciile oferite în schimb, pe de

altă parte, în măsura în care aceste clauze sunt exprimate într-un limbaj ușor inteligibil.”

[În raport cu] asimilarea inopozabilității clauzelor abuzive [cu regimul] nulității absolute, este relevantă precizarea potrivit căreia regimul juridic al nulității absolute s-a configurat pe cale doctrinară și jurisprudențială în lumina dispozițiilor legale existente:

Codul civil [din] 1864 (aplicabil în raport de data încheierii contractului):

„ARTICOLUL 993

Acela care, din eroare, crezându-se debitor, a plătit o datorie, are drept de repetițiune în contra creditorului.

Acest drept încetează când creditorul, cu bună-credință, a desființat titlul său de creanță; dar atunci cel ce a plătit are recurs în contra adevăratului debitor.

ARTICOLUL 994

Când cel ce a primit plata a fost de rea-credință, este dator a restitui atât capitalul, cât și interesele sau fructele din ziua plății.

ARTICOLUL 1088

La obligațiile care au de obiect o sumă oarecare, daunele-interese pentru neexecutare nu pot cuprinde decât dobânda legală, afară de regulile speciale în materie de comerț, de fidejusiune și societate.

Aceste daune-interese se cuvin fără ca creditorul să fie ținut a justifica despre vreo pagubă; nu sunt debite decât din ziua cererii în judecată, afară de cazurile în care, după lege, dobânda curge de drept.

ARTICOLUL 1092

Orice plată presupune o datorie; ceea ce s-a plătit fără să fie debit este supus repetițiunii.”

– în planul dreptului procesual

Legea nr. 193 din 6 noiembrie 2000, republicată în 2012, cu ultimele modificări aduse în 2014, privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori:

„ARTICOLUL 12

(1) În cazul în care constată utilizarea unor contracte de adeziune care conțin clauze abuzive, organele de control prevăzute la articolul 8 vor sesiza tribunalul de la domiciliul sau, după caz, sediul profesionistului, solicitând obligarea

acestui să modifice contractele aflate în curs de executare, prin eliminarea clauzelor abuzive.

(2) La cererea de chemare în judecată va fi anexat procesul-verbal întocmit potrivit articolului 11. [...]

(4) Dispozițiile alineatelor (1)-(3) nu aduc atingere dreptului consumatorului căruia i se opune un contract de adeziune ce conține clauze abuzive de a invoca nulitatea clauzei pe cale de acțiune ori pe cale de excepție, în condițiile legii.

ARTICOLUL 14

Consumatorii prejudiciați prin contracte încheiate cu încălcarea prevederilor prezentei legi au dreptul de a se adresa organelor judecătorești în conformitate cu prevederile Codului civil și ale Codului de procedură civilă.”

Legea nr. 134/2010 din 1 iulie 2010, republicată, privind Codul de procedură civilă

[OMISSIS]

ARTICOLUL 430

Autoritatea de lucru judecat

(1) Hotărârea judecătorească ce soluționează, în tot sau în parte, fondul procesului sau statuează asupra unei excepții procesuale ori, asupra oricărui alt incident are, de la pronunțare, autoritate de lucru judecat cu privire la chestiunea tranșată.

(2) Autoritatea de lucru judecat privește dispozitivul, precum și considerentele pe care acesta se sprijină, inclusiv cele prin care s-a rezolvat o chestiune litigioasă.

(3) Hotărârea judecătorească prin care se ia o măsură provizorie nu are autoritate de lucru judecat asupra fondului.

(4) Când hotărârea este supusă apelului sau recursului, autoritatea de lucru judecat este provizorie.

(5) Hotărârea atacată cu contestația în anulare sau revizuire își păstrează autoritatea de lucru judecat până ce va fi înlocuită cu o altă hotărâre.

ARTICOLUL 431

Efectele lucrului judecat

(1) Nimeni nu poate fi chemat în judecată de două ori în aceeași calitate, în temeiul aceleiași cauze și pentru același obiect.

(2) Oricare dintre părți poate opune lucrul anterior judecat într-un alt litigiu, dacă are legătură cu soluționarea acestuia din urmă.

ARTICOLUL 432

Excepția autorității de lucru judecat

Excepția autorității de lucru judecat poate fi invocată de instanță sau de părți în orice stare a procesului, chiar înaintea instanței de recurs. Ca efect al admiterii excepției, părții i se poate crea în propria cale de atac o situație mai rea decât aceea din hotărârea atacată.

ARTICOLUL 503

Obiectul și motivele contestației în anulare

(1) Hotărârile definitive pot fi atacate cu contestație în anulare atunci când contestatorul nu a fost legal citat și nici nu a fost prezent la termenul când a avut loc judecata.

(2) Hotărârile instanțelor de recurs mai pot fi atacate cu contestație în anulare atunci când:

1. hotărârea dată în recurs a fost pronunțată de o instanță necompetentă absolut sau cu încălcarea normelor referitoare la alcătuirea instanței și, deși se invocase excepția corespunzătoare, instanța de recurs a omis să se pronunțe asupra acesteia;
2. dezlegarea dată recursului este rezultatul unei erori materiale;
3. instanța de recurs, respingând recursul sau admițându-l în parte, a omis să cerceteze vreunul dintre motivele de casare invocate de recurent în termen;
4. instanța de recurs nu s-a pronunțat asupra unuia dintre recursurile declarate în cauză.

(3) Dispozițiile alineatului (2) se aplică în mod corespunzător hotărârilor instanțelor de apel care, potrivit legii, nu pot fi atacate cu recurs.

ARTICOLUL 504

Condiții de admisibilitate

(1) Contestația în anulare este inadmisibilă dacă motivul prevăzut la articolul 503 alineatul (1) putea fi invocat pe calea apelului sau a recursului.

(2) Cu toate acestea, contestația poate fi primită în cazul în care motivul a fost invocat prin cererea de recurs, dar instanța l-a respins pentru că avea nevoie de verificări de fapt incompatibile cu recursul sau dacă recursul, fără vina părții, a fost respins fără a fi cercetat în fond.

(3) O hotărâre împotriva căreia s-a exercitat contestația în anulare nu mai poate fi atacată de aceeași parte cu o nouă contestație în anulare, chiar dacă se invocă alte motive.

ARTICOLUL 505

Instanța competentă

- (1) Contestația în anulare se introduce la instanța a cărei hotărâre se atacă.
- (2) În cazul în care se invocă motive care atrag competențe diferite, nu operează prorogarea competenței.

ARTICOLUL 506

Termen de exercitare

- (1) Contestația în anulare poate fi introdusă în termen de 15 zile de la data comunicării hotărârii, dar nu mai târziu de un an de la data când hotărârea a rămas definitivă.
- (2) Contestația se motivează în termenul de 15 zile prevăzut la alineatul (1), sub sancțiunea nulității acesteia.

ARTICOLUL 507

Suspendarea executării

Instanța poate suspenda executarea hotărârii a cărei anulare se cere, sub condiția dării unei cauțiuni. Dispozițiile articolului 484 se aplică în mod corespunzător.

ARTICOLUL 508

Procedura de judecată

- (1) Contestația în anulare se soluționează de urgență și cu precădere, potrivit dispozițiilor procedurale aplicabile judecății finalizate cu hotărârea atacată.
- (2) Întâmpinarea este obligatorie și se depune la dosar cu cel puțin 5 zile înaintea primului termen de judecată. Contestatorul va lua cunoștință de conținutul acesteia de la dosarul cauzei.
- (3) Dacă motivul de contestație este întemeiat, instanța va pronunța o singură hotărâre prin care va anula hotărârea atacată și va soluționa cauza. Dacă soluționarea cauzei la același termen nu este posibilă, instanța va pronunța o hotărâre de anulare a hotărârii atacate și va fixa termen în vederea soluționării cauzei printr-o nouă hotărâre. În acest ultim caz, hotărârea de anulare nu poate fi atacată separat.

(4) Hotărârea dată în contestație în anulare este supusă acelorași căi de atac ca și hotărârea atacată.

ARTICOLUL 152

Cererea greșit denumită

Cererea de chemare în judecată sau pentru exercitarea unei căi de atac este valabilă făcută chiar dacă poartă o denumire greșită.

ARTICOLUL 509

Obiectul și motivele revizuirii

(1) Revizuirea unei hotărâri pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul poate fi cerută dacă: [...]

8. există hotărâri definitive potrivnice, date de instanțe de același grad sau de grade diferite, care încalcă autoritatea de lucru judecat a primei hotărâri; [...]

ARTICOLUL 510

Instanța competentă

(1) Cererea de revizuire se îndreaptă la instanța care a pronunțat hotărârea a cărei revizuire se cere.

(2) În cazul dispozițiilor articolului 509 alineatul (1) punctul 8, cererea de revizuire se va îndrepta la instanța mai mare în grad față de instanța care a dat prima hotărâre. Dacă una dintre instanțele de recurs la care se referă aceste dispoziții este Înalta Curte de Casație și Justiție, cererea de revizuire se va judeca de această instanță.

(3) În cazul în care se invocă motive care atrag competențe diferite, nu va opera prorogarea competenței.

[ARTICOLUL 513]

Procedura de judecată

(1) Cererea de revizuire se soluționează potrivit dispozițiilor procedurale aplicabile judecății finalizate cu hotărârea atacată.

(2) Întâmpinarea este obligatorie și se depune la dosar cu cel puțin 5 zile înaintea primului termen de judecată. Revizuentul va lua cunoștință de conținutul întâmpinării de la dosarul cauzei.

(3) Dezbaterile sunt limitate la admisibilitatea revizuirii și la faptele pe care se întemeiază.

(4) Dacă instanța încuviințează cererea de revizuire, ea va schimba, în tot sau în parte, hotărârea atacată, iar în cazul hotărârilor potrivnice, ea va anula cea din urmă hotărâre și, după caz, vă trimite cauza spre rejudecare atunci când s-a încălcat efectul pozitiv al autorității de lucru judecat.

(5) Hotărârea dată asupra revizuirii este supusă căilor de atac prevăzute de lege pentru hotărârea revizuită.

(6) Dacă revizuirea s-a cerut pentru hotărâri potrivnice, calea de atac este recursul.”

3. Norma din dreptul Uniunii Europene vizată de trimiterea în interpretare

Problema de drept cu care se confruntă [OMISSIS] această instanță de trimitere nu are în vedere raportarea directă la o anumită dispoziție a Directivei 93/13/CEE (în continuare „directiva” [OMISSIS]) [OMISSIS], ci la principiul efectivității ce se răsfrânge, așa cum limpede este reflectat de jurisprudența relevantă a înseși Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), din dispozițiunile articolului 6 alineatul (1) și ale articolului 7 alineatul (1) din directivă.

Așa cum pertinent este analizată această jurisprudență în documentul Uniunii care a constituit un instrument practic deosebit de util și valoros pentru această instanță națională – Comunicarea Comisiei – Orientări privind interpretarea și aplicarea Directivei 93/13/CEE a Consiliului privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii [OMISSIS] publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 27.09.2019 – [C 323, p. 4], principiul efectivității presupune că normele naționale de procedură nu trebuie să facă, nici teoretic și nici practic, imposibilă ori excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite consumatorilor de dreptul Uniunii. Astfel, așa cum a statornicit Curtea [în jurisprudența sa],

„În lipsa unei reglementări comunitare în materie, revine ordinii juridice din fiecare stat membru atribuția de a desemna instanțele competente și de a stabili modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor ca urmare a efectului direct al dreptului comunitar. Totuși, aceste modalități nu pot fi mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor acțiuni similare din dreptul intern și nu pot face practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică comunitară [...]”

Curtea a dezvoltat principiul efectivității în ceea ce privește dreptul consumatorilor derivând[u-l] dintr-o serie de cerințe procedurale specifice, pentru a garanta protecția efectivă a consumatorilor împotriva clauzelor abuzive și în realitatea procedurilor judiciare, având în vedere ca elemente reper, printre altele, cerința privind existența unor mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive, în temeiul dispozițiilor articolului 7 alineatul (1) din [directivă], [precum și] dreptul la o cale de atac eficientă, potrivit principiului consacrat prin dispozițiile articolului 47 din cartă.

Cerințele procedurale au fost diseminate după cum acestea se referă la căile de atac și drepturile procesuale puse la îndemâna consumatorilor, pe de o parte, și la obligațiile instanțelor naționale, pe de altă parte, acestea sprijinindu-se pe principiul potrivit căruia consumatorii trebuie să dispună de căi de atac eficiente, pe de o parte, și instanțele naționale au obligația de a evalua din proprie inițiativă caracterul abuziv al clauzelor contractuale (*ex officio*).

În același timp, în ce privește principiul efectivității, Curtea a [arătat că este] necesar să fie examinate normele naționale de procedură în contextul adecvat și în ansamblul lor, trebuind să fie luate în considerare principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, printre acestea referindu-se expres și la cel al securității juridice, precum în hotărârea din cauza C-49/14, *Finanmadrid*, punctul 44.

Ca și legiuitorul român, și Curtea a subliniat importanța decisivă a normelor privind caracterul definitiv al hotărârilor judecătorești (*res judicata*) pentru asigurarea în concret a principiului securității juridice, observând că are aptitudinea de a constitui o veritabilă piedică în calea introducerii unei acțiuni prin care instanța națională ar fi chemată să reexamineze anumite aspecte de drept substanțial, inclusiv într-o cale de atac, deopotrivă la solicitarea consumatorului sau „*ex officio*”, adică să intre în coliziune cu „justiția de fond”, confirmând că eficacitatea dreptului consumatorilor nu este una absolută care să conducă la nesocotirea normelor interne privind autoritatea de lucru judecat.

Pe de altă parte, atunci când s-a aplecat asupra eficienței căilor de atac prin prisma principiului efectivității, Curtea a avut în vedere nu doar obstacole procedurale, ci și concrete, precum lipsa cunoștințelor sau a informațiilor limitate deținute de consumatori, instituind un test general pentru a stabili dacă există un risc semnificativ pentru consumatori de a-i lipsi de beneficiul unei protecții efective, printre altele, pentru că nu ar deține cunoștințe necesare despre drepturile lor sau nu primesc informațiile necesare pentru a utiliza căile de atac în mod eficient.

La evaluarea eficienței căilor de atac, Curtea a subliniat că trebuie avute în vedere particularitățile procedurii în cauză, identificând factori alternativi pentru aceasta care ar putea acționa individual sau în combinație. Printre astfel de factori, pe lângă lipsa cunoștințelor necesare pentru activarea eficientă a unei căi de atac, a fost subliniată necesitatea obiectivă sau subiectivă de a apela la serviciile unui avocat sau de a prezenta observații detaliate.

În orice caz, examinarea unui asemenea risc trebuie să țină seama de situația particulară a consumatorului în cadrul tipului de procedură în cauză.

[4.] Motivele instanței de trimitere

Tocmai într-o astfel de situație particulară se găsește instanța de trimitere.

Pe de o parte, documentele avute la îndemână reflectă premisele existenței autorității de lucru judecat prin sentința [din] 26.11.2018 pronunțată [OMISSIS]

de Judecătoria București Sector 2 în urma unei proceduri judiciare pe parcursul căreia reclamantul consumator nu pare a fi fost asistat de un avocat, existând indiciul și că nu ar fi avut cunoștințe adecvate pentru afirmarea drepturilor derivate din regimul protectiv al consumatorilor asigurat de legiuitorul național, devreme ce s-a adresat unei instanțe de judecată cu jurisdicția teritorială la sediul profesionistei – Judecătoria București Sector 2, în condițiile în care i se recunoștea special și explicit dreptul de a se adresa celei de la domiciliul său – Judecătoria Sighișoara.

Deși hotărârea judecătorească cuprinde mențiunile referitoare la exercitarea căii de atac a apelului, pare-se că reclamantul consumator, asumându-și inadecvarea cunoștințelor, a apelat la un avocat ales care, aparent, după rămânerea definitivă a sentinței [din] 26.11.2018 pronunțată [OMISSIS] de Judecătoria București Sector 2, s-a adresat cu o reclamație similară, în contra aceluiași preopinent și cu privire, într-o măsură relevantă, la aceleași clauze contractuale, Judecătoriei Sighișoara.

Aceasta, nefiind informată corespunzător despre existența sentinței [din] 26.11.2018 pronunțată [OMISSIS] de Judecătoria București Sector 2 nici chiar de către partea interesată, respectiv pârâta profesionistă, a purces la reexaminarea în fapt a reclamației consumatorului în maniera prezentată de avocatul ales al acestuia, prin sentința [din] 05.12.2019 [OMISSIS] [a] Judecătoriei Sighișoara, divergentă în raport cu cea dintâi hotărâre, confirmând suspiciunile reclamantului consumator cu privire la caracterul abuziv al clauzelor astfel reexamineate.

Inițial, deși a exercitat calea de atac a apelului, pârâta profesionistă nu a invocat *res judicata*, ci doar la un moment proxim epuizării judecății apelului, instanța de apel omițând să examineze incidentul procedural decisiv prin potențialul efect dirimant.

În aceste circumstanțe, cum în mare măsură instanța de apel a păstrat sentința [din] 05.12.2019 [OMISSIS] [a] Judecătoriei Sighișoara, au fost create premisele pentru exercitarea unei căi extraordinare de către profesionista pârâtă, aceasta utilizând contestația în anulare sprijinindu-se pe faptul că instanța de apel ar fi omis să examineze un aspect decisiv invocat, respectiv excepția procesuală a autorității lucrului judecat.

Legiuitorul român a consacrat pentru o astfel de situație o altă cale de atac extraordinară, cea a revizuirii, dar și regula potrivit căreia denumirea greșită dată unei astfel de cereri nu este determinantă, instanța națională fiind cea însărcinată de a identifica calificarea ei adecvată.

Din cele tocmai subliniate ar rezulta, pe de o parte, că reclamantul consumator ar fi omis să utilizeze oportun și adecvat calea de atac pusă la îndemână prin cea dintâi hotărâre judecătorească, existând rezonabile indicii că ar fi fost lipsit de cunoștințele adecvate pentru a-și afirma drepturile conferite de regimul protectiv instituit de legiuitorul român în acord cu [directiva], precum:

- [sesizarea] unei instanțe naționale de la sediul pârâtei profesioniste, potrivit regulii procedurale comune, deși special și expres i s-a recunoscut posibilitatea de a se adresa instanței cu jurisdicție la domiciliul său;
- nu a participat la dezbateri, posibil din cauza distanței mari de la domiciliul său până la locul instanței de judecată (aproximativ 500 km) și a costurilor generate de o astfel de deplasare;
- atunci când a apelat la serviciile unui avocat ales, suspiciunile privind caracterul abuziv al clauzelor contractuale relevante au fost în mare măsură recunoscute în două grade de jurisdicție de instanțele cu jurisdicție la domiciliul său, ceea ce ar putea presupune rezonabil că dinaintea celei dintâi instanțe ar fi fost necesare observații și informații mai detaliate,

iar, pe de altă parte, ar opera plauzibil *res judicata*, fapt care, pentru înlăturarea vulnerabilității generate [de] periclitarea securității juridice în virtutea principiului consacrat unor astfel de ipoteze, ar conduce la luarea măsurilor instituite de legiuitor, respectiv retractarea secunde hotărâri judecătorești, astfel cum aceasta a fost păstrată în mare măsură de către instanța de apel în ultim grad de jurisdicție, și prin care, în urma unei veritabile reexaminări, au fost confirmate suspiciunile reclamantului consumator potrivit cărora aceleași clauze contractuale prezintă caracter abuziv și a fost aplicat adecvat mecanismul efectului neobligatoriu al acestora față de consumator.

[5.] Opinia instanței de trimitere.

Această instanță de trimitere, confruntată cu acest concurs negativ delicat, în ciuda străduințelor sale de a valorifica reperele oferite cu înțelepciune de Curte (CJUE) așa cum a explicat în cele ce precedă, nu a reușit să identifice un deznodământ ireproșabil, ajungând la concluzia că i-ar fi imperios necesar sprijinul tocmai al Curții pentru a-i indica unul sau mai multe repere suplimentare, ajutătoare.

În aceste circumstanțe a socotit oportună activarea mecanismului consacrat prin dispozițiunile articolului 276 TFUE, pentru a solicita sprijinul Curții de Justiție a Uniunii Europene prin adresarea întrebării [preliminare].

[OMISSIS]